

ἄλλοι μὲν, ὡς οἱ Καραθεοδωρῆ, οἱ Βασιάδαι, οἱ Πα-
σπάται καὶ Γ. Ζαρῖφαι ἐξέλειπον τοῦ κόσμου τούτου,
ἄλλοι δὲ καὶ κατέλειπον τὴν γῆν ταύτην τῆς ἐπαγ-
γελίας ὡς οἱ Χρηστάκαι, καὶ ἄλλοι ἢ ὑπὸ ὅκνου κατε-
λήθησαν, ἢ καὶ ἀπεγοπεύθησαν καὶ οὕτως οἱ εὐέλ-
πιδες ἐκεῖνοι χρόνοι ὑπεχώρησαν εἰς τοὺς νῦν, οἵτι-
νες ἐτι μᾶλλον ζοφοῦνται, θνησκόντων ἀνδρῶν οἷος
ὁ Κωνσταντῖνος Καλλιάρχης ἐκ τῆς πλειάδος ἐκείνης.

Ὁ ἱστορικὸς δὲ τὴν πνευματικὴν κίνησιν τοῦ ἔθνους
ἡμῶν κατὰ τὴν τελευταίαν πεντηκονταετηρίδα συγ-
γράψων οὐκ ἀμνημονῆσει λαμπρὰν ἀφιερώσαν σελίδα
τῇ ἀπὸ τοῦ παρελθόντος Σαββάτου, 19 μαρτίου, θρη-
νουμένῳ Κωνσταντίνῳ τῷ Καλλιάρῃ, τῷ νόσφ κακῇ
καὶ οὐλομένῃ ὀλεσθέντι προῶρως, διότι ἐν τοῖς πρῶ-
τοις ἡγωνίστατο τὸν ἀγῶνα τὸν ὑπέρλαμπρον. Τίς
ἀμνημονῆσει τοῦ ἀνδρὸς ἐκείνου, ὅστις διανυγεῖ
διανοίᾳ ἐν τῷ ἀνωτάτῳ ἐκκλησιαστικῷ καὶ ἔθνικῷ
ἡμῶν κέντρῳ πολλὰ τῶν ζητημάτων διεψῶτιζε καὶ
εἰς τὴν ἐπιβύσιν αὐτῶν συνεβάλλετο; Ἄλλ' οὐ μόνον
ἐν τῷ Ἑθνικῷ Μικτῷ Συμβουλίῳ ἀλλὰ καὶ ἐν συνε-
λεύσει καὶ ἐν τῇ κεντρικῇ ἐκπαιδευτικῇ ἐπιτροπῇ
καὶ ἄλλαις ἐπιτροπαῖς τὰς τε γνώσεις καὶ τὴν δραστη-
ριότητα αὐτοῦ προσήνεγκε, μέλος δὲ τῶν ἐφορειῶν
τῶν Φιλανθρωπικῶν Καταστημάτων, τοῦ Θρακικοῦ
Συλλόγου, καὶ τοῦ Ζα π π ε ἰ ο υ καὶ πρόεδρος τῆς κρί-
μασιν οἷς οἶδε Κύριος νῦν εἰς λήθην καταδικασθείσης,
ἀφροντιστὴ καὶ ἀμεριμνία ἐκείνων οἷς ἐγκτελείφη, *Ξηροκρήνης* ἀείποτε τὸ καθῆκον αὐτοῦ ἐξεπλή-
ρου, παράδειγμα ἀφοσιώσεως γιγνόμενος. Καὶ ἐν τοῖς
κοινοτικοῖς δὲ Σταυροδρομίῳ, ὡς μέλος τῆς κεντρι-
κῆς ἐφορείας πολλὰκις ἀναδειχθεὶς, εἰργάσατο μετ'
εἰλικρινείας καὶ τελευταῖον ὡς μέλος τῆς πρὸς ἀνα-
θεώρησιν τοῦ κανονισμοῦ τῆς κοινότητος ἐπιτροπῆς.
Ἄλλ' ἡ μεῖζων δρᾶσις αὐτοῦ ἐγένετο ἐν τῷ ἰδρύματι
ἐκείνῳ ὑπὲρ οὗ ἐμόχθησεν ὁ ἀοιδίμος αὐτοῦ διδάσκα-
λος Ἡροκλῆς ὁ Βασιάρχης, ἐν τῷ Ἑλληνικῷ Φιλολογικῷ
Συλλόγῳ. Τούτου ἐκ τῶν ἰδρυτῶν καὶ διη καὶ πρῶτος
εἰδικὸς γραμματεὺς, ὅπερ καυχόμενος πολλὰκις εἶπεν
ἡμῖν, ἐγένετο, εἴτα γενικὸς γραμματεὺς καὶ πρόεδρος
τὸ πρῶτον κατὰ τὸ ἔτος 1874—75 διαδεχόμενος Ἡρο-
κλῆα τὸν Βασιάρχη, δευτέρον μετὰ τὴν πυρκαϊάν
πρόεδρον. Ἡ τελευταία αὐτοῦ προεδρεία ἐγένετο πρὸ

διετίας, ἥτοι κατὰ τὸ 1891—92. Ἀλλὰ πρὸς τοῦτοις
εἰργάσθη καὶ ἐν ταῖς ἐπιτροπαῖς τοῦ Συλλόγου, ἰδίᾳ
τῇ Ἑκπαιδευτικῇ καὶ τῇ Ἐπιστημονικῇ.

Ἐν τῷ Φιλολογικῷ Συλλόγῳ ἐπίσης, πολλὰς ἐποιή-
σατο διαλέξεις καὶ ἄλλας πραγματείας ἐν ταῖς συνε-
δρίασις αὐτοῦ ἀναγνωσθεύσας, καλλιπεῖς πάσας καὶ
μετ' ἀπαγγελίας. Ὅλοι ἀναμνησκονται τῆς καλλι-
κελάδου ἀληθῶς ἀνδρόνος, τῆς πανηγυρικοῦς ἐν δια-
φόροις ἀδεελφότησι κατὰ διαφόρους περιστάσεις ἀπαγ-
γελούσης εἴτε διαλέξεις περὶ ἄλλα τε περιστρεφόμενας
θέματα καὶ περὶ τὴν γαλλικὴν φιλολογίαν, ἥς ἐγκρα-
τέστατος ἦν, μάλιστα τῶν γάλλων τραγικῶν, οὓς παρῆ-
δαλε πρὸς τοὺς ἀρχαίους Ἑλλήνας. Ἀγαπῶν δ' ἐν
τοῖς μάλιστα τὸν Σύλλογον, ἡγωνίστατο ὑπὲρ αὐτοῦ
ἐν δυσχερεσί περιστάσεσιν, οἱ δὲ ἐταῖροι αὐτοῦ περιέ-
βαλλον αὐτὸν ἀληθεῖ στοργῇ καὶ πρὸς αὐτὸν μάλι-
στα ἐν τοῖς ἐσχάτοις χρόνοις τὰ βέμματα ἐστρέφον.

Οὐδέποτε ἀπέκρυπτε τὴν γνώμην αὐτοῦ ἀλλ' ἀεί-
ποτε εἰλικρινῶς ἐξέφραζεν αὐτήν, οὐδέποτε ἐκυπτε
ἐνθα οὐχ ὑπῆρχε τὸ δίκαιον καὶ ὀρθόν. Ἐν ταῖς
συζητήσεσιν ἦν δεξιότατος καὶ ἐτήρει πάντοτε τὴν
εὐγένειαν τοῦ χαρακτῆρος αὐτοῦ, οὐδέποτε ἐκτρεπό-
μενος εἰς προσωπικότητας. Δόλον οὐκ εἶχεν, τούτου
ἐνεκα καὶ πρὸς τοὺς ἀντιφρονούντας φίλους φίλιως
προσέφεροτο. Πολλὰκις ἔλεγεν ἡμῖν, πολλὰκις ἐν συ-
ζητήσεσιν ἐν τῷ Φιλολογικῷ Συλλόγῳ ἢ ἐν τοῖς τῆς
κοινότητος Σταυροδρομίῳ διαφωνοῦσιν, ὅτι δὲν ἐν-
νοεῖ πῶς δύναται νὰ ἐπιγεῖται τὰς σχέσεις διαφωνία
ἐν συζητήσῃ καὶ νὰ καταστρέψῃ τὴν φιλίαν. Ἐκα-
στος δύναται νὰ ἔχῃ τὴν γνώμην αὐτοῦ καὶ νὰ ὑπο-
στηρίξῃ αὐτήν. Πόσον δίκαιον εἶχε!

Τοιοῦτος ἐν γενικαῖς γραμμαῖς ὁ ἀείμνηστος Κ.
Καλλιάρχης, οὗ τὸν θάνατον κατὰ τὸ 57 ἔτος τῆς
ἡλικίας αὐτοῦ πικρῶς ἐκλαύσαμεν καὶ κλαίοντες γνω-
ρίσαντες αὐτὸν ἀπὸ πεντεκαίδεκα ἔτων καὶ συνεγα-
θέντες μετ' αὐτοῦ, καὶ περὶ οὗ ἐς ἄλλοτε πραγμα-
τευθῆναι μετὰ λεπτομερέστερον. Τοιοῦτοι ἄνδρες οὐχὶ
πρὸς τὴν ὕλην ἀποβλέποντες, ἀλλὰ τὸ πνεῦμα θερα-
πεύοντες, ἐστῶσαν ἡμῖν τοῖς νεωτέροις ὑπογραμμοῖς.

ΟΔ. ΑΝΔΡΕΑΔΗΣ.

ΞΕΝΙΣΜΟΙ ΕΝ Τῇ ΑΡΧΑΙΑΙ ΕΛΛΗΝΙΚῇ ΓΛΩΣΣῃ.*

59. **Στέραξ**, τὸ δένδρον καὶ τὸ ἐξ αὐτοῦ κόμμι,
Ἡροδοτ. 3, 107 συλλέγουσι τὴν στέρακα, τὴν ἐς
Ἑλλήνας Φοίνικας ἐξάγουσι. Κατὰ Hehn καὶ Cors-
sen εἶναι φοινικικὴ λέξις.

60. **Συκάμινος** καὶ **συκαμινέα**, τὸ δένδρον,
συκαμινῆς ἢ ντουτιῆς, *συκάμινος*, ὁ καρπὸς· ἄλλως
μο(ω)ρέα καὶ μό(ω)ρον· *συχόμο(ω)ρος* δὲ καὶ συ-
χομο(ω)ρέα καὶ συχόμο(ω)ρον ἢ αἰγυπτιακὴ συκὴ καὶ
ὁ καρπὸς αὐτῆς, *συχὴ Φαραώ*. Εὐαγγέλ. Λουκ. ιθ'
1—4 καὶ ἰδὸν ἀνὴρ ὀνόματι καλούμενος Ζακχαῖος,

*) Ἦδε ἀριθ. 20, σελ. 363—366.

καὶ αὐτὸς ἦν ἀρχιτελώνης, καὶ οὗτος ἦν πλοῦσιος·
καὶ ἐζήτηε ἰδεῖν τὸν Ἰησοῦν τίς ἐστι, καὶ οὐκ ἠδύ-
νατο ἀπὸ τοῦ ὄχλου, ὅτι τῇ ἡλικίᾳ μικρὸς ἦν. Καὶ
προδραμὼν ἔμπροσθεν ἀνέβη ἐπὶ συκομορέαν, ἵνα
ἴδῃ αὐτόν. Τὸ ἀρχέτυπον τούτων εἶναι σημιτικόν,
ἐβραϊστὶ Schikmin καὶ Schikmot. Ἐκ τῶν ἑλληνικῶν
μορέα καὶ μόρον ἐγένοντο τὰ λατινικὰ mora καὶ mo-
rum, ἐξ ὧν τὰ εὐρωπαϊκὰ mora, müre, Maulbeere.
Ταῦτα κατὰ Hehn καὶ Förstemann.

61. **Ταῶς**, διὰ τῶν Φοινικῶν ἐξ Ἰνδιῶν μετενε-
χθεὶς, εἶναι κατὰ Hehn καὶ Miklosich σημιτικῆς ἀρ-
χῆς, περὶ οὗ Taus καὶ ἀραβιστὶ Tavus, ἐν τῇ λατινικῇ
ἀντὶ τὴν ὑπάρχει p, pavus, ὅπερ ἐγένετο πατὴρ τῶν εὐ-
ρωπαϊκῶν pavone, paon, Pfau.

62. **Τερέβινθος** καὶ **τέρεβινθος**, πηλαιοτέρων δὲ *τέρεμινθος* καὶ *τρέμινθος*, ἢ *pistacia terebinthus* τοῦ Λινναίου, τσικουδιά. Κατὰ Hehn εἶναι περσικὴ λέξις, ἐκ δὲ τῆς ἑλληνικῆς μορφῆς τῆς λέξεως διεπλάσθησαν τὰ εὐρωπαϊκὰ *Terpentin*, *terebentina*, *trementina*, *terebenthine*, δι' ὧν σημαίνεται ἡ ἐκ τοῦ δένδρου ἐκρέουσα ῥητίνη.

63. **Τιάρα, τιάρας** καὶ Ἡρόδοτον, 3, 12, σκητροφέουσι ἐξ ἀρχῆς *πίλους* τιάρας φορέοντες, 7, 61 περὶ μὲν τῆσι κεφαλῇσι εἶχον *πίλους* τιάρας καλουμένους, ἐνθα ὁ Stein σημειοῦται. «Ὁ τιάρας, ἀπτικῶς ἡ τιάρα, περσικὴ λέξις (Πσύχιος *τιήρη*, τὸ ὅξυ *Πέρσαι*), δηλοῖ δὲ *πίλημα* πυργωτόν, ὡς ὁ Στράβων ἐκφράζεται (734). Ὁ Ξενοφῶν ἐν Κ. Παιδ. 8, 3, 13 οἶονεῖ ἐξελληνίζον καλεῖ τὴν τιάραν *διάδημα*».

64. **Τίγρις**, τὸ θηρίον, καὶ *Τίγρης*, ὁ ποταμός. Κατὰ Pott καὶ Förstemann ἐκ τοῦ ζενδικοῦ *Tighra*. Ἀλλ' ἤδη τῷ α' μ. Χ. αἰῶνι ὁ Ρωμαῖος ἱστορικός *Curtius Rufus* 4, 9, 16 εἶπεν «*Accleritate, qua defuit Tigri nomen est inditum, quia Persica lingua tigrim sagittam appellat*». Καὶ ὁ ἡμέτερος δὲ Εὐ-Εὐστάθιος ὁ Θεσσαλονίκης, ὁ τοῦ 16' αἰῶνος κλεινὸς σχολιαστὴς τοῦ Ὁμήρου, εἶπε (Διονυσ. περιηγ. 5, 984) «*Τίγρις, ταχὺς καὶ βέλος. Μῆδοι γὰρ Τίγριν καλοῦσι τὸ τόξευμα*».

65. **Φάσις**, ὁ τῆς Κολχίδος ποταμός, ἐκ τῆς Μηδικῆς γλώσσης παραληφθεῖσης τῆς λέξεως κατὰ Hehn. Ἐκ τούτου ὁ *φασιανός* (ὄρνις δηλ.), τὸ γνωστὸν πτηνόν, λατινιστὶ *phasianus*, ἐξ οὗ τὰ *fagiano*, *Fasan*, *faisan* κτλ. τῶν Εὐρωπαίων.

66. **Φοίνικες**, καὶ Ὁμηρον ἦσαν ἔξοχοι μὲν τέχνηται καὶ πολυμυροὶ θαλασσοπόροι, ἀλλ' ἀπατηλοὶ ἔμποροι καὶ πειραταὶ (ἀγλαὰ ἔργα εἰδότες, λέγει, *ναυσίκλυτοι*, *μυρὶ ἄγοντες ἀθρόματα*, ἀπατήλια εἰδότες, *πολλὰ κάκ' ἀνθρώποισιρ ἐωρρότεες*). Καὶ ἐνικὸν δὲ ἀριθμὸν, *φοινίς*, 1) ἡ πορφύρα,¹ τὸ χρῶμα, διότι ταύτης ἐφευρέται οἱ Φοίνικες ἐλέγοντο, ἐντεῦθεν τὰ ἐπίθετα *φοινίκεος* καὶ *φοινικέως*, τὰ οὐσιαστικὰ *φοινικίς*, *πορφυροῦν* ἱμάτιον, *φοινικιστής* (Ξενοφ. Ἀναβ. 1, 1, 20 ἐν ᾧ Κῦρος ἀπέκτεινεν ἄνδρα *Πέρσην Μεγαθέρη*, *φοινικιστὴν βασιλείου*, ἐνθα ὁ Rehdantz παρατηρεῖ «*φοινικιστής, der Vorsteher der Königlichen Purpurn*», ὁ ἐπὶ τῶν βασιλικῶν πορφυρῶν, ἐκ τῶν περὶ τὸν βασιλέα μεγιστάνων), τὸ ῥῆμα *φοινίσσω* καὶ τὸ ἐκ τούτου *φοινίζω*, 2) τὸ δένδρον καὶ ὁ καρπὸς αὐτοῦ, διότι διὰ τῶν Φοινίκων ἐγένοντο ἐν Ἑλλάδι γνωστά, 3) τὸ θηρυμάσιον τῆς Αἰγύπτου πτηνόν, περὶ οὗ ὁ Ἡρό-

δοτος ἐν 2, 73 λέγει. Κατὰ Stein καὶ Hehn ἡ λέξις εἶναι σημιτικὴ, συγγενὴς πρὸς τὸ ἐβραϊκόν *Kanaan*, τὴν Χαναν τῶν Ο', ὅπερ σημαίνει *χθαμαλή* γῆ, *παρλία*, καὶ τὸ αἰγυπτιακόν *bunnu*, τὸ δηλοῦν τὸ δένδρον καὶ τὸ πτηνόν. Καὶ τὰ λατινικὰ *Phoenix*, *Poenus*, *Poenicus*, *Punicus* κτλ. τῆς αὐτῆς ἀρχῆς εἶναι.

67. **Χιτῶν** καὶ **κιθῶν** ἰωνιστί, κατὰ Hehn ἐγένετο ἐκ τοῦ φοινικικοῦ *Kitonet*, ὅπερ δηλοῖ *λινοῦν*, διότι οἱ Φοίνικες, ὡς φαίνεται, εἰσήγαγον τὰ λινα τὸ πρῶτον εἰς Ἑλλάδα.

Πλὴν τῶν εἰς τὴν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν ἐκπαλιν εἰσηγμένων τούτων ξένων λέξεων, ὧν ὁ ἀριθμὸς οὐ μικρὸς, διότι αἱ πρωτότυποι μόνον εἶναι ἐξήκοντα ἐπτὰ, τριπλάσιαι δὲ τοῦλάχιστον αἱ παράγωγοι, ὁ Ries ἐν τῷ ῥηθέντι συγγράμματι αὐτοῦ *Quae res et vocabula a gentibus semiticis in graeciam pervenerint*, *Vratislaviae*, 1890, καταλέγει καὶ ἀποδείκνυσιν ἐπιστημονικῶς σημιτικὰς περὶ τὰς ἐξήκοντα ἄλλας ἑλληνικὰς λέξεις, τὰςδε, *χρυσός*, *κιθωτός*, *λόγχη*, *μάρδαλος*, *μάνδρα*, *σίκερα*, *κάμηλος*, *μαργαρίτις*, *κίβδηλος*, *πείσος*, *κλωθός*, *μάρσιπος*, *μέταξα*, *μαστροπός*, *πάρθηρ*, *χαλκός*, *πάρδαλις*, *σίδηρος*, *μόλιθος* (*μόλιθος* ἐν Ὁμήρ. Ἰλιάδ. Δ 237 *μόλιθος* ὡς ἐγράψεν αἰχμή), *ἔθερος*, *ἡλεκτρος*, *σάπφειρος*, *ἄμπελος*, *βότρυς*, *σκη*, *κῆπειρος* (Ὁμήρ. Ἰλιάδ. Φ 351 καίετο δὲ *λωτός* τ' ἠδὲ *θρόν* ἠδὲ *κῆπειρόν*), *λέων*, *ξίφος*, *κίθαρις*, *κίθαρις*, *σαμβύκη*, *ἀσραβών*, *κίωρ*, *μάχαιρα*, *γανός*, *μέγαρον*, *παλλιακίς*, *ράβδος*, *ἄρπη*, *φῶκος*, *δέλιος*, *χρηάμος*, *Ἀφροδίτη*, *Σάμος*, *Ἰκαρία*, *Λέσθος*, *Τένεδος*, *Λήμιος*, *Θάσος*, *Θήρα*, *Ἀράφη*, *Μῆλος*, *Σίφρος*, *Σέριφος*, *Κύθρος*, *Κέως*, *Σῆρος*, *Πάρος*, *Ἴος*, *Σίκινος*, *Ἀμοργός*, *Κρήτη* καὶ *Κύθηρα*. Μὴ ἐκπλήξῃ δ' ἡμᾶς ἡ παρέλασις αὕτη τῶν ἑλληνίδων μὲν ἀλλὰ φοινικικῶν ὀνομα περιβεβλημένων νήσων, διότι αὐτὸς ὁ ἱστορικώτατος Θουκυδίδης τὴν πυνάργειον τῆς Ἑλλάδος ἐποχῇ ἐν τῷ Προομίῳ (8) ἐρευνῶν ἀποφαινεταὶ καὶ οὐχ' ἥσσον ἠσεται ἦσαν οἱ νησιῶται, *Κᾶρες* τε ὄντες καὶ *Φοίνικες*· οὗτοι γὰρ δὴ τὰς πλείστας τῶν νήσων ὥκησαν.

Ἐχομεν λοιπὸν ἀφθονίαν ἐν τῇ Ἑλληνικῇ γλώσσῃ ξενικῶν λέξεων ἀπ' αὐτῶν τῶν Ὀμηρικῶν χρόνων, ἀπὸ τοῦ 1. π. χ. αἰῶνος κατὰ τοὺς πιθανωτέρους ὑπολογισμούς. Μετάλλα καὶ ὀρυκτά, *κασσίτερος*, *χαλκός*, *σίδηρος*, *μόλιθος*, *χρυσός*, *σίμμι*, *μαργαρίτης*, *ρίτρον*, *βάσαρος*, *σμάραγδος* κτλ., φυτὰ, *κυνάρισσος*, *τερέβινθος*, *πιστάκη*, *ρόδοι*, *ἀμυγδαλή*, *ροιά*, *λείριον*, *ἀσπάραγος*, *σκαμίμος*, *κάνα*, *ἄμπελος*, *σκη*, κτλ. ζῷα, *ἐλέφας*, *ὄνος*, *ταῶς*, *λέων*, *κάμηλος*, *πάρθηρ*, *πάρδαλις* κτλ., ἐμπορικὰ καὶ βιομηχανικὰ εἶδη, *μόσχος*, *λίβαρος*, *λίδαρος*, *χέμιον*, *κῆπειρος*, *κινράμιον*, *ὀθόνη*, *βύσσος*, *ζεῖρα*, *σάκκος*, *σινδών*, *χιτῶν*, *τιάρα*, *βίκος*, *κάδος*, *πάπυρος*, *σάρδαλος*, *βάρις*, *ὄρυζα*, *σάκχαρον*, *κίθαρις*, *μάχαιρα*, *σαμβύκη*, *φῶκος*, *ζῆθος*, *κόμμι*, κτλ., πάντα ταῦτα ἐξῶθεν εἰς τὴν Ἑλλάδα διὰ τῶν Φοινίκων μάλιστα εἰσαχθέντα

1) Χάριν ἀκριβεῖς σημειώμεθα ἐνταῦθα ὅτι τὸ ἐν Εὐδαγγελ. Λοκ. ιστ' 19 βέσσος (ἄνθρωπος δὲ τις ἦν πλούσιος, καὶ ἐνιδιδόσκειτο πορφυρὰν καὶ βέσσον) δὲν εἶναι, ὡς ἐν 9 παρατηρήσαμεν, *λίον* τε εἶδος παρ' Ἰνδοῖς κατὰ τὴν ὁρίσιν τοῦ Πολυδέκους (7,75), ἣν σημασίαν εἶχε τὸ πρῶτον, ὡς παρ' Ἡρόδοτ. 2, 86, ἀλλὰ πολὺ τιμὴν ὕψισμα ἐκ τῶν μεταξοειδῶν ἰνῶν τοῦ κορχυλίου *πίννης* (βλ. Λεξικ. Passow λ. *pinna*), *pina marina*, παραμυρῶν πρὸς τὰς τοῦ ἡμῖναιον, ὅστις διὰ τοῦτο καὶ *byssus mineralis*, ὀρυκτὴ βέσσος, καλεῖται. (βλ. περὶ βέσσος καὶ λίνου Becker, Charikles 2, 333).

καὶ ἐπὶ ἡλῦδα ὄντα τὴν Ἑλληνικὴν ἰθαγενείαν ἐκτῆσαντο καὶ Ἕλληνες πολῖται ποιητοὶ κατέστησαν, διότι ὁ περὶ ἰθαγενείας νόμος δὲν ἦτο τότε αὐστηρὸς οὐδὲ ἀμφισβητήσεις μακρὰ καὶ ἐπίμοχθοι περὶ ἀναγνωρίσεως ἐγίνοντο. Ἦρκει ἡ ἐπὶ ἡλῦς λέξις τὴν βάρβαρον γένεσιν καὶ φύσιν ἀπαρνηθεῖσα νὰ προσοικειωθῇ τὴν ἑλληνικὴν, ν' ἀποδυθῇ τὴν ἀτερπῆ βάρβαρον περιβολὴν καὶ νὰ περιβληθῇ τὴν χαρίεσσαν ἑλληνικὴν ἐσθῆτα. Οὗτοι ἦσαν οἱ τῆς κτήσεως τῆς ἰθαγενείας ὅροι, αἱ διατάξεις τοῦ περὶ ἰθαγενείας νόμου, πᾶσα δὲ ξένη λέξις ῥυθμίζουσα ἐαυτὴν πρὸς τοὺτους ἐνεγράφετο εἰς τοὺς πολίτας, τῶν ἴσων καὶ ὁμοίων πρὸς αὐτοὺς τυγχάνουσα καὶ ἀξιουμένη. Οὕτω τὸ φοινικικὸν *Kidonet* ἐξηλληνίσθη *κιθὼν*, εἴτα δὲ *χιτών*, τὸ αἰγυπτιακὸν *Schent* *σινθὼν*, τὸ περσικὸν *Khshatra-pavam* *σατράπης*, τὸ Ἰνδικὸν *Kanka* *κηκος*, τὸ φρυγικὸν *Kvarbhand* *Κορύθαντες* κτλ. Πᾶσαι δ' αὐταὶ αἱ εἰσποιηθεῖς οὐ μόνον δὲν ἐξεφύλισαν τὴν ἑλληνικὴν γλῶσσαν οὐδὲ μετέβαλον τὸν χαρακτῆρα αὐτῆς, ἀλλὰ τούναντίον καὶ ἡμπέδωσαν τὴν φύσιν καὶ ἐμονιμοποίησαν τὸν χαρακτῆρα, πρὸς δὲ καὶ σαφένειαν καὶ ἀρίθειαν αὐτῇ ἐνεποίησαν καὶ ἐνεργάσαντο.

Καὶ οὕτω μὲν ἐποιοῦν οἱ πάλοι πρόγονοι ἡμῶν. Τί δ' ἡμεῖς νῦν ἀνάγκη νὰ πράττωμεν, οἵτινες πολλῶν ἔτι καὶ παντοδαπῶν ὀνειδίων καὶ ξένων δεόμεθα ὅπως τέλειον κατὰρτισθῶμεν ἐπιστημονικῶς, τεχνικῶς, ἐμπορικῶς καὶ βιοτικῶς; Οὐδὲν ἄλλο παρ' ἑμοίγε κριτὴ ἢ ν' ἀπομιμώμεθα ἐκείνους. Καὶ ἔνθα μὲν τὸ πρᾶγμα καὶ παρ' ἐκείνους ὑπῆρχεν, ἀόκως αὐτῶν τὰ συγγράμματα ἀναδιφῶντες ν' ἀνευρίσκωμεν τὴν ἐθνικὴν λέξιν καὶ ταύτην εἰς τὴν γλῶσσαν ἡμῶν νὰ εἰσάγωμεν πλουτίζοντες οὕτως αὐτὴν ἔνθα δὲ οὐ φαίνεται, ἀλλὰ τῷ ὄντι νέον προκύ-

πτει πρᾶγμα — ὅτι δὲ ἀληθῶς νέον εἶναι τοῦτο, ἀνάγκη νὰ πειθώμεθα τὰ παλαιὰ ἐκεῖνα συγγράμματα ἀνερευνῶντες — ἂν μὲν δυνατόν ἡμῖν εἴναι νὰ δημιουργήσωμεν εὐχρηστον καὶ σαφὴ μονολεκτικὸν ὄρον, καλῶς, εἰ δὲ μή, ν' ἀποδεχώμεθα τὴν βάρβαρον καὶ ξένην λέξιν ἑλληνικὴν εἰς πάντα μορφήν αὐτὴν περιβάλλοντες. Μὴ ἄρα γε ὤκησαν οἱ παλαιοὶ νὰ οἰκειωθῶσι τὰς νέας καὶ ξένας εἴδη ὑφασμάτων σημαίνουσας ξενικὰς λέξεις *σινθὼν*, *ὀθόνη*, *σάκκος* καὶ *βύσσος*; Μὴ διὰ τούτων ἐβαρβαρώθη ἡ Ἑλληνικὴ γλῶσσα; Μὴ δεινὰ τὴν μητρικὴν ἡμῶν γλῶσσαν δίκην μητρολοίων ἐν τοῖς νῦν χρόνοις ἐποίησαμεν καὶ ἐξενωφονήσαμεν τὸ γαλατικὸν *torpille* *τορπίλλη*ν ἐξηλληνίσαντες, τῶν πάλαι τὸ αἰγυπτιακὸν *bari* *βάρρι* καὶ τὸ περσικὸν *sandal* *σάνδαλον* ἐξηλληνισάντων; Βεβαίως οὐχί.

Περὶ τοῦ πράγματος τούτου τοῦ λόγου ἤδη περατομένου ἀκούσατε, παρακαλῶ, τί καὶ ὁ χαρίεις Ε. Ροῖδης ἐν τοῖς *Εἰδώλοις* (σ. 244 κ ε ξ.) λέγει. «Κατ' οὐδένα τρόπον δύναται ν' ἀναχθῇ εἰς ἀξίωμα ἡ ἀπέλασις πάσης ξένης λέξεως ἀδιακρίτως καὶ ἀνεξαίρετως. Τοιοῦτο τῷ ὄντι ἀξίωμα δὲν δύναται νὰ στηριχθῇ παρὰ εἰς ἐπανάστασιν κατὰ τῶν νόμων τῆς γλωσσικῆς ἐπιστήμης καὶ περιφρόνησιν τῆς προγονικῆς ἡμῶν παραδόσεως. Πρῶτον τῷ ὄντι γνωρίζω καὶ ἀπαραιτήτον ζωντανῆς γλώσσης προσὸν εἶναι ἡ ἱκανότης αὐτῆς πρὸς ἀφομοίωσιν ξένης ὕλης, πρὸς παραδοχὴν δηλ. πάσης ἀναγκαίας ξένης λέξεως, ὑποτασσομένης εἰς τῆς κλίσεως αὐτῆς τὸν ζυγόν. Τοιαύτας λέξεις οὐδέποτε ἔπαυσεν ἡ Ἑλληνικὴ νὰ παραλαμβάνη πανταχόθεν ἀπὸ τῶν παναρχαίων χρόνων. Ἀρ' οὐ δὲ φαίνονται οἱ καθαρισταὶ ἀπαιτοῦντες ν' ἀποσκορakisθῶσι πάντα τὰ ἀπὸ τοῦ Ὀμήρου μέχρις ἡμῶν εἰσα-

ΕΠΙΦΥΛΛΙΣ.

ΠΟΙΚΙΛΗ ΔΙΑΛΕΞΙΣ.

Τῇ παρελθούσῃ παρασκευῇ ἐωρτάσαμεν πάντες τὸν Εὐαγγελισμόν τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου, τῶν μεγίστων θεομητορικῶν ἑορτῶν, διότι κατ' αὐτὴν ὁ ἄγγελος προσελθὼν Μαριὰμ τῇ Παρθένῳ διὰ τῆς προσφωνήσεως: «Χαῖρε, κεχαριτωμένη· ὁ Κύριος μετὰ σοῦ» εὐλογημένη σὺ ἐν γυναιξίν», εὐηγγελίσατο αὐτῇ ὅτι συλλήψεται καὶ τέξει υἱὸν καὶ καλέσει τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἰησοῦν, ὃς ἔσται Μέγας καὶ Ἰδὲς τοῦ Ὑψίστου κληθήσεται. Ὁ εὐαγγελισμὸς οὗτος τὴν λύτρωσιν τοῦ ἀνθρώπου ἀπὸ τῆς ἁμαρτίας ἐκήρυξε, τῆς φανερώσεως τοῦ ἀπ' αἰῶνος μυστηρίου συντελουμένης, τοῦ μεγάλου μυστηρίου τῆς ἀνθρωπώσεως τοῦ Θεοῦ διὰ τῆς Θεοτόκου διασπλιζομένης. Τὸ πλήρωμα τοῦ χρόνου συντελέσθη, τὸ φῶς τῆς ἀληθείας ἔδει ν' ἀναλάμψῃ, ἡ τρώσασα γυνὴ θαρραλέα, τὴν Εἴαν ἀναπληρῇ ἡ Παρθένος, τὴν ἁμαρτίαν ἡ ἀπολύτρωσις, τὸν θάνατον ἡ ζωὴ. Ὁ ἄνθρωπος περιπλανηθεὶς ἐφ' ἱκανὴν ἐπα-

νάγεται θεῖα εὐδοκία εἰς τὴν ὁδὸν τῆς ἀληθείας, τὸν θαυμάσιον Παρθενῶνα διὰδέχεται ὁ ὑψηλὸς ναὸς τῆς Παμκακιστοῦ.

* *

Ἐν καιρῷ προηγγείλαμεν ἐν ταῖς στήλαις ταύταις τὴν ἔλευσιν τοῦ γνωστοῦ φιλέλληρος καὶ ἐλληνοστοῦ ρώσου στρατηγοῦ Τερτίου Φίλιππου, τοῦ σθεναροῦ ὑπερχάρου τῶν δικαίων τῆς Ἀνατολικῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας. Ὁ προσφιλέστατος οὗτος ἀνὴρ ἀφίκετο τῇ παρελθούσῃ δευτέρᾳ καὶ ἀπῆλθε τῇ τρίτῃ, καταλύσας ἐν τῷ Ἀγιοταφικῷ Μετοχίῳ καὶ ἐπισκεψάμενος τὴν Α. Θ. Π. τὸν Οἰκουμενικὸν Πατριάρχην. Ὡς εἵπομεν ἐν προτέρᾳ ἡμῶν διαλέξει ὁ στρατηγὸς Φίλιππος οὐχί τὸ πρῶτον ἐπισκέπτεται τὴν βασιλίδαν ταύτην τῶν πόλεων. Ἐπισκέψατο αὐτὴν καὶ κατὰ τὸ θέρος τοῦ 1875, ὅτε καὶ παραστάς ἐν τῇ τακτικῇ συνεδριάσει τοῦ Ἑλληνικοῦ Φιλολογικοῦ Συλλόγου τῆς 2 ἰουλίου τοῦ ἔτους τούτου, προταθεὶς ἐπίτιμον μέλος, λαβὼν τὸν λόγον εἶπε τάδε ἐλληνιστί·

«Ὡ ἄνδρες ἀδελφοί!

»Μὴ θαυμάζετέ, ὅτι τὸ πρῶτον εἰσερχόμενος εἰς τὸν ἀξιοτίμον ὑμῶν κύκλον, λαμβάνω τὴν τόλμην νὰ ὀνομάσω ὑμᾶς ἀδελφούς. Μεταχειρίζομαι τὸ εὐχάριστον καὶ γλυκὺ τοῦτο ὄνομα δύο ἑνεκα αἰτιῶν. Καὶ ἡ μὲν πρώτη εἶνε γενική· ἐπεὶ ἀνέκαθεν ἐξ ἐκείνων τῶν ἀρχαίων χρόνων, ὅτε τὸ πρῶτον ἔλαμψεν ἡμῖν τοῖς Ρώσ-

ΦΥΣΙΚΟΧΗΜΙΚΑ*

Περὶ θερμότητος.

Ἐμμεδός πλὴν καὶ ἀναπόφευκτος συνέπεια τῆς διπλῆς ταύτης τῶν ρευμάτων κινήσεως εἶνε ἡ τῆς περιστροφῆς ἐπιβράδυνσις· ἐν τοῖς κατ' ἐπιπολὴν στρώμασι σχηματίζονται ρεύματα παράλληλα πρὸς τὸν ἰσημερινόν, ἐν τοῖς ρεύμασι δὲ τούτοις γεννῶνται οἱ παντὸς μεγέθους στρόβιλοι, οἱ τὴν κίνησιν ἐκείνων ἀκολουθοῦντες.

Ἀδύνατον νὰ μὴ ἐκπλαγῇ τις ἐκ τῆς ἀπὸ μηχανικῆς μόνον ἀπόψεως μεταξὺ ἡλίου καὶ γῆς ὑπαρχούσης ἀναλογίας. Ἡ ἐσωτερικὴ τῆς γῆς θερμότης οὐδὲν ἑπιδιδῶ σήμερον ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας αὐτῆς, τὰ πάντα δὲ ρυθμίζονται ἐπὶ τῆς παρὰ τοῦ ἡλίου, λαμβανομένης θερμότητος. Οὐδὲν ἦπτον ἡ ἡμετέρα γῆ ἔχει ἐπίσης τὴν ἐστίαν αὐτῆς, τὸν λέβητα καὶ τὸν συμπυκνωτήν... Ἡ ἐστία καὶ ὁ λέβης εἶνε τὸ ἐδαφὸς καὶ ἡ ἐπιφάνεια τῶν θαλασσῶν, αἵτινες λαμβανουσι καὶ ἀπορροφῶσι τὴν ἡλιακὴν θερμότητα. Τὸ ὕδωρ τῶν θαλασσῶν παρέχει τὸν ἀτμόν, ἡ δὲ ἀτμόσφαιρα τὸ ἀέριον. Ὁ συμπυκνωτὴς εἶνε ἐπίσης τὸ ψῦχος τοῦ οὐρανοῦ διασπένδοντος, πανταχόθεν περὶ τὴν γῆνιν σφαῖραν ἐπικρατοῦν. Σήμερον ὑφίσταται ἐπὶ πλέον καὶ δεύτερος συμπυκνωτὴς, αὗτος δὲ εἶνε τὸ ψῦχος τῶν πόλων. Ἰνα νοερώς ἀφαιρέσωμεν τοῦτον καὶ ἐξαγάγωμεν ἐντεῦθεν τὴν ἀναλογίαν τοῦ ἡλιακοῦ πρὸς τὸν γῆινον μηχανισμόν, μετενεχθώμεν εἰς τὴν ἀνθρακοφόρον ἐποχὴν τῶν γεωλόγων, καθ' ἣν οἱ πόλοι εἶχον θερμοκρασίαν κατ' ἐλάχιστον διαφέρεισαν τῆς τῶν τροπικῶν ζωνῶν. Τότε ὁ ἐπὶ τῆς γῆ-

*) Ἰδε ἀρ. 19, σελ. 363—365,

χθέντα ξένα ὀνόματα, εὐλογον φαίνεται ν' ἀπικτιθῇ παρ' αὐτῶν νὰ ὀρίσωσι τὴν ἐποχὴν, ἀπὸ τῆς ὁποίας θεωροῦσι τὴν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν στερηθεῖσαν τοῦ δικαίωματος τῆς εἰσαγωγῆς, ἐξηγούντες καὶ τοὺς λόγους τῆς στερησεως ταύτης. Πῶς δὲ ἄλλας μὲν τῶν ξένων λέξεων πρέπει νὰ θεωρήσωσιν ὡς ἀναπόδλητον τῆς γλώσσης περιουσίαν, ἄλλας δὲ ἀποδλητέας ὡς βαρβάρους, καὶ διὰ τί οἱ μὲν σύγχρονοι τοῦ Περικλέους ἢ τοῦ Πλουτάρχου οὔτε ἐξενοφώνουν οὔτε ἐβαρβαρίζον λέγοντες βῆσσορ, κυπάρισσορ, λίβαρορ, λῆδορ, σκαμίνορ, σάππειρορ, κάμηλορ, χρυσός, ἀρράβων, μάρορ, σάκκορ, ὀθόνη, σινδών, παρασάγγη, κολλυβιστής καὶ πλήθος ἄλλων φοινικικῶν, περσικῶν ἢ καὶ σκυθικῶν λέξεων, οἱ δὲ μετὰ τούτους ἐβαρβαρίζον καὶ ἐξενοφώνουν παρκαλμβάνοντες πολὺ ὀλιγωτέρως ἰταλικὰς ἢ καὶ τινὰς τουρκικὰς. Ἄν πρέπει νὰ θεωρήσωμεν ὡς ἑλληνικώτατον τὸ κολλυβιστής, διατὶ ἀπορρίπτομεν ὡς ξενικὸν τὸ σαράγγη; Τίς δὲ ὁ λόγος διὰ τὸν ὅποιον οἱ στρατιωτικοὶ νομοθετοῦν μετέβαλον τὸ λατινικὸν ὑποκάμισορ, τὸ εὐφώνον, εὐκλειτον καὶ ἀπ' αἰῶνων πανελλήνιον, εἰς τὸ φοινικικὸν χιτῶν; Ἀποτέλεσμα δὲ τῆς τοιαύτης πρὸς τὰ προγονικὰ παραδείγματα περιφρονήσεως ὑπῆρξε καὶ ὁ ἱλαρὸς ἀγὼν τῶν πρεσβυτέρων λογίων πρὸς διάσωσιν ἀμφισβόλων τινῶν λεξειδίων διὰ τῆς δῆθεν ἐτυμολογικῆς ἀποδείξεως τοῦ ἑλληνισμοῦ αὐτῶν, τοῦ γὰρ δαίμορ ἐκ τοῦ αἰεὶ δαίρω, τοῦ χαμάλις ἐκ τοῦ χθαμάλιος, τοῦ μαίτιλι ἐκ τοῦ μάττειν ὕλην, τοῦ ἐσνάφι ἐκ τοῦ συνάφεια, τοῦ μπουρέκι ἐκ τοῦ βήρεκερ, τοῦ λαπάς ἐκ τοῦ λαπάσσω καὶ τόσα ἄλλα ἀληθευόμενα ».

Μ. Ι. ΚΕΦΑΛΑΣ.

σοις ἀπὸ τῆς Ἀνατολῆς τὸ φῶς τῆς ἀληθινῆς πίστεως, μέχρι τῆς παρούσης στιγμῆς, ἀμφοτέρω τὰ ὁμολογησικὰ καὶ ὁμολογῶντα —τὸ ἑλληνικὸν δηλονότι καὶ τὸ ρωσσικόν— ἴσαν συνδεδεμένα δι' ἀρρήκτων δεσμῶν χριστιανικῆς ἀγάπης, ἡ ὁποία εἶθε διατηρηθεῖ καὶ ἐν τῇ μελλόντι. Ἡ δὲ δευτέρα αἰτία εἶνε πάνυ προσωπική· ἀφ' οὗ γὰρ χρόνου ἦλθον εἰς τὴν ἐνδοξοτάτην καὶ ἱστορικὴν ταύτην πόλιν, τοσούτων ἔτυχον ἐκδηλώσεων τῆς προσοχῆς καὶ τῆς ὑπολήψεως ἀπὸ μέρους τῶν ἐνταῦθα Ἑλλήνων πάσης κοινωνικῆς τάξεως καὶ καταστάσεως, ὥστε καίπερ ξένος καὶ παρεπίδημος, αἰσθάνομαι ἑμαυτὸν ἐνταῦθα ὥσει μεταξὺ γνησίων φίλων, μᾶλλον δ' εἰπεῖν ἀδελφῶν.

Ἄλλ' ὡς ἀκρότατον σημεῖον τῆς πρὸς ἐμὲ συμπαθείας καὶ ὡς τεκμήριον ἐξαίρετου τιμῆς θεωρῶ τὴν ἐν τῇ σημερινῇ συνεδριάσει ἐκλογὴν μου ὡς μελούς τοῦ ἀξιολόγου τούτου σωματείου. Παρκαλῶ ὅν ὅμως ν' ἀποδεχθῇτε εὐμενῶς τὰς ἐκφράσεις τῆς βαθυτάτης καὶ ἐγκαρδίου μου εὐγνωμοσύνης καὶ εὐχαριστίας καὶ τὴν εἰλικρινεστάτην μου εὐχὴν τοῦ νὰ στεφθῇσι διὰ πληρεστάτης ἐπιτυχίας οἱ εὐγενεῖς ἀγῶνες τοῦ ἡμετέρου Φιλολόγου Συλλόγου, οἱ τὴν διανοητικὴν καὶ ἠθικὴν ἀνάπτυξιν τοῦ ἑλληνικοῦ ἔθνους ἀφορῶντες.

Ἄμετάκλητα γὰρ τὰ χαρίσματα καὶ ἡ κλήσις τοῦ Θεοῦ. 1

Καὶ αὕτη μὲν ἐγένετο τότε ἡ προσφώνησις τοῦ ἐξάρχου ἀνδρός, ἐθνομιστῆς δὲ διὰ τοῦ Νεολόγου ἡ συγχαρητήριος ἐπιστολὴ αὐτοῦ τῷ Ἑλληνικῷ Φιλ. Συλλόγῳ ἐπὶ τῇ κατὰ τὸ ἔτος 1886 πανηγυρισθείσῃ εἰκοσιπενταετηρίδι αὐτοῦ. Ἐκ τῆς παρατεθείσης δὲ ταύτης προσφωνήσεως καὶ ἐκ τῆς συγχαρητηρίου φαινώδους φανεροῦται μετ' ὀψότης εὐχερείας καὶ ὀρθότητος ὁμιλεῖ καὶ γράφει ὁ Τέرتιος Φίλιππος τὴν ἡμετέραν γλῶσσαν. Ἄλλ' ἀπόδειξις ὅτι καὶ ἀρέσκειται νὰ ὁμιλῇ αὐτὴν εἶνε καὶ τότε· τῇ παρελθούσῃ τρίτῃ ἔτυχεν ἐν τῷ Ἀγιοταφικῷ Μετοχίῳ ὁ ἀγαπητὸς ἡμῶν φίλος κ. Χριστοφόρος Σαμαρταΐδης, ὃν ὁ συμπαθὴς ἐπίτροπος τοῦ Παναγίου Τάφου παρουσίασε τῷ στρατηγῷ. Ὁ κ. Χρ. Σαμαρταΐδης ἀπέτεινεν αὐτῷ τὸν λόγον γαλλιστί, ἀλλ' ἐκεῖνος διέκοψεν αὐτὸν ἑλληνιστί εἰπὼν: «γνωρίζω τὴν ἑλληνικὴν, δύνασθε νὰ ὁμιλῇτε εἰς αὐτήν». Τὸ τοιοῦτον εἶνε ἀληθῶς συγκινητικόν, ὅτι ξένος στρατηγὸς τοσούτον ὑψηλὴν ἐν τῇ πατρίδι αὐτοῦ κατέχων θέσιν, ἀγαπᾷ τὴν ἑλληνικὴν καὶ προκρίνεται νὰ ὁμιλῇ αὐτήν, πολλῶν ἡμετέρων ἀνευλόγου πολλὰς προτιμῶντων νὰ διαλέγωνται γαλλιστί, ἔστω κ' ἐν δολοφονίᾳ τὴν γλῶσσαν τοῦ Ρακίνα.

Ο. Α.